

**Lärarhandledning
Katjas sverigefinska historia**

KATJAS

SVERIGEFINSKA HISTORIA

Om programmen, för årskurs 4–6

Det finns tre nya program om nationella minoriteter, Katjas sverigefinska historia, Johannes tornedalska historia och Nathans judiska historia. Denna lärarhandledning behandlar programmet *Katjas sverigefinska historia*. Med nationell minoritet menas en minoritetsgrupp i ett land, med eget språk och kultur.

För att bli erkänd som nationell minoritet i Sverige ska minoritetsgruppen ha bott här i minst 100 år, eller fyra generationer. År 1999 erkändes judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar som nationella minoriteter i Sverige. Året efter blev deras respektive språk också erkända som officiella minoritetsspråk. Som nationell minoritet har man en gemensam tillhörighet inom sitt språk, sin religion, sin kultur och sina traditioner. Man har också förstärkta rättigheter att kunna använda sitt eget språk i kontakt med myndigheter, vårdpersonal och i skolan. Man också har rätt till modersmålsundervisning och möjligheter att kunna se och lyssna på

tv- och radioprogram på det egna språket.

De tre programmen handlar om tre av de fem nationella minoriteterna som finns i Sverige – judar, sverigefinnar och tornedalingar.

Judar har bott i Sverige sedan slutet av 1700-talet. Det judiska språket jiddisch talas av cirka 3000 personer i Sverige, men endast ett fåtal har det som modersmål.

Sverigefinnar är alla de som bor i Sverige och härstammar från Finland och har finska som modersmål.

Tornedalingar härstammar från Tornedalen i norra Skandinavien och de talar meänkieli, ett språk nära besläktat med finska.

Kopplingar till kursplanen

Serien kopplar till syftesbeskrivning och centralt innehåll i historia och samhällskunskap. Men det finns också möjligheter till ämnesövergripande arbete med till exempel svenskämnet i form av noveller, artiklar, debattinlägg och personporträtt.

HISTORIA

- I undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, kulturmöten och utvecklingslinjer. Genom undervisningen ska eleverna få olika perspektiv på sina egna och andras identiteter, värderingar och föreställningar.
- Urfolket samerna och övriga nationella minoriteter i Sverige. De nationella minoriteternas rättigheter.

SAMHÄLLSKUNSKAP

- I undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att uttrycka och värdera olika ståndpunkter i till exempel aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att reflektera över mänskliga rättigheter och demokratiska värden.
- De mänskliga rättigheterna, deras innebörd och betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen.

Om arbetsmaterialet

De tre programmen i serien har i sin specifika handledning förslag på introduktion, ett antal centrala begrepp att arbeta med, quiz att besvara, samt arbetsuppgifter under rubrikerna diskussion, ta reda på och fördjupa.

Arbetsätt och redovisningsformer kan varieras på många olika sätt – muntliga och skriftliga, diskussioner, enskilda eller grupparbeten, ppt-presentationer, planscher etc.

Begreppsförståelse

Det finns en lista med centrala begrepp och ovanliga ord att arbeta med till varje program. Begreppsförståelsen är viktig för att få största möjliga behållning av programmen.

Följande punkter är förslag på hur du kan arbeta med orden *före* och *efter* tittandet:

- Vilka ord är nya och vad betyder de? Låt eleverna gissa sig till betydelsen.
- Ge orden ett passande sammanhang. Kom tillsammans på meningar där orden ingår.
- Hitta synonymer till orden.
- Ta hjälp av orden före tittandet för att fundera på vad programmet kan handla om.
- Titta på orden igen, efter tittandet. I vilket sammanhang användes orden?
- Sammanfatta programmet med hjälp av orden.

Om Katjas sverigefinska historia

Sverige har fem nationella minoriteter. Sverigefinnarna är en av dem. Deras finsktalande förfäder kom till Sverige i olika omgångar. Skogsfinnarna kom redan på 1500- och 1600-talen för att bruka jorden. Andra kom som krigsbarn under andra världskriget och många arbetskraftsinvandrade runt mitten av 1900-talet. Katja är sverigefinne. Det innebär att hon är en del av två kulturer och två språk. I programmet tar Katja reda på mer om sin historia och vilka sverigefinnarna är.

Centrala begrepp

nationell minoritet, diskriminering, identitet, kultur, modersmål, rasbiologi, rasism, fördomar, ättlingar, arbetskraftsinvandrare, krigsbarn, tvåspråkig, politisk flykting, miljonprogram, skattelättnader, släktforskning

Introduktion innan ni tittar på programmet

Inled förslagsvis med en genomgång i klassen kring frågorna:

1. Vad är en nationell minoritet?
2. Vad innebär det att tillhöra en nationell minoritet?

Fortsätt med en brainstorm eller en diskussion med historiska kartor som underlag:

Under vilka perioder har det kommit många finnar till Sverige? Varför? Vad känner eleverna till om den nationella minoriteten sverigefinnar, deras språk och kultur? Är det någon i klassen som har rötter från Finland eller känner någon som har det?

Efter att ni har tittat på programmet

Här ges förslag på aktiviteter som bidrar till att fördjupa insikterna från programmet:

- Diskussionsfrågor
- "Ta reda på"
- Fördjupning
- Tänk vidare

DISKUSSION

1. Vad innebär det att vara sverigefinne?
2. När kom Katjas pappa, farmor och farfar till Sverige? Varför?
3. Vilka arbeten erbjöds finnarna i Sverige?
4. Katjas pappa Ismo säger att de som finnar blev behandlade som andra klassens medborgare när de kom till Sverige. Vad menas med det?
5. Finnarna blev utsatta för rasism och diskriminering. De blev behandlade sämre än andra. Varför, tror du? Hur kunde det visa sig?
6. Hur känner Katja för sitt ursprung och att vara tvåspråkig?
7. Hur fick Hampus veta om sitt ursprung? Vad känner han inför det?

TA REDA PÅ

1. Varför var det arbetslöshet och fattigdom i Finland, samtidigt som det var rikt och fanns jobb i Sverige?
2. Vad var miljonprogrammet för något?
3. De nationella minoriteterna i Sverige skyddas av lagar. Ge exempel på vad sverigefinnarna har rätt till enligt lagarna.

FÖRDJUPNING

1. Vilka var skogsfinnarna? Varför kom så många av dem på 1500-1600-talen? Var levde de? Varför lyckades de behålla så mycket av sin kultur och sitt språk?
2. Vad var krigsbarn för något? När och varför kom de? Hur togs de om hand och av vilka? Hur gick det för dem?

TÄNK VIDARE

Förutom de nationella minoriteterna finns det många andra språk- och kulturgrupper i Sverige. Vilken/vilka av dem tror du skulle kunna bli nationella minoriteter i framtiden? Förklara varför du tror att just den/de grupperna kommer att bli nationella minoriteter.